

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 18.

ZATERDAG 5 MEI 1923.

Foto C. Steenbergh.

DE KORTE VOORHOUT TE 'S GRAVENHAGE OP EEN VOORJAARSDAG.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET HUIS MET DEN BRONZEN KLOPPER, UIT HET ENGELSCHE, DOOR WILLIAM LE QUEUX (18) . . .	BLZ. 206
HET HAAGSCHE RAADHUIS (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 205, 208—211
DE NUF, DOOR JOB STEYNEN	BLZ. 210
DE BERK, DOOR PH. A. MEES, GEÏLLUSTREERD	„ 212
DE WOORMALIGE ENGELSCHER KERK TE MIDDELBURG, DOOR DR. W. S. UNGER, GEÏLLUSTREERD	„ 213
IN DE GARDERENSCHER MAALSCHAP, DOOR JAC. GAZENBEEK, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 214—215
VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (6)	BLZ. 215
AAN DEN BINNENHOF VAN JACQUES COEUR'S WONING TE BOURGES, ILLUSTRATIE	„ 216

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheete alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Zonderlinge naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een afzender der doet.

Tevens geheete men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat te noemen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het huis met den bronzen klopper

(18) door WILLIAM LE QUEUX.

TWEE-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

NOG EEN GEHEIMZINNIGE PERSOONLIJKHEID.

„TOE,” zei Jessica toen zij Yootha den volgenden dag weer ontmoette, „laat mij nu, in plaats van je tante, als chaperonne optreden. Ik weet wel, dat er een tijd was dat jij en Cora niet goed over mij dachten — ik weet eigenlijk niet waarom. Ik ben zeker, dat iemand haar tegen mij heeft opgestookt en haar zoo tegen mij heeft ingenomen”. Zoo wist zij Yootha te overtuigen haar wantrouwen op te geven en ten slotte wist zij het zoover te brengen, dat deze zich afvroeg of zij en Cora en Preston niet ten onrechte Jessica verdacht hadden. En daar kwam nu bij haar succes aan de speelafel, dat zij aan Jessica te danken had en de belofte, die zij deze gedaan had, den volgenden dag weer te spelen. „Ofschoon ik voortdurend geluk gehad heb, was het toch nog nooit zooals vandaag,” had deze bij het goeden-nacht-wensen gezegd. „Ik geloof dat jij mijn mascotte bent en morgen zal het blijken of ik gelijk heb”. Den volgenden avond ging Preston niet mee. Hij zei dat het Casino hem verveelde; maar de waarheid was, dat het hem tegen de borst stuitte, Yootha te zien spelen en dat in gezelschap van Jessica Robertson. En toen Yootha dus zich met de drie onafscheidlijken naar de speelzaal begaf, ging hij een wandeling maken met een majoor der artillerie, met wien hij in het hotel kennis had gemaakt. Het was een wonder-schoone avond, de maan scheen over straten en huizen, verspreidde haar zachten glans over de zee en verlichtte die tot op grooten afstand. Van de hoogte waarop zij ten slotte gingen zitten, schitterden de lichten van de speelzaal hun tegemoet. „Speelt u heelemaal niet?” vroeg de majoor,

wiens naam Guysburg was, aan Preston. „Tegenwoordig niet,” antwoordde deze grimmig. „Toen ik jong was, heb ik het te veel gedaan”. „En hebt u er dan niets tegen, dat u aanstaande speelt? Dat lijkt me toch vreemd”. „Dat doet zij inderdaad speelt?” „Dat doet zij inderdaad speelt?” „Ik heb het zeer tegen mijn zin,” antwoordde Preston snel. „Ik heb het meegemaakt en ik weet wat het zeggen wil als de speelduivel je te pakken krijgt en je, al doe je wat je wil, niet los wilt laten. Ongelukkig heeft Miss Hagerston hier gisteravond een kennis ontmoet — die groote, knappe vrouw — u moet haar ook wel gezien hebben — die haar overhaalde mee te spelen, en heeft zij toen een groot bedrag gewonnen. Miss Hagerston beloofd heeft in haar schik, dat ze Mrs. Mervyn-Robertson beloofd heeft vandaag weer te spelen. Ik hoop maar, dat de fortuin haar den rug toekeert, dan zal ze haar dwaasheid wel inzien”. De majoor zweeg even, toen zei hij plotseling: „Wie zijn de twee mannen, die altijd met Mrs. Mervyn-Robertson — zoo heet ze toch, niet waar? — samen zijn?” „Vrienden van haar. Zij zijn ook in Londen steeds in haar gezelschap. De een zegt, dat er niets onbehoorlijks in hun verhouding is; de ander vindt van wel”. „Zoo,” zei de majoor. En even later: „Vandaag heb ik ook iemand in ons hotel gezien, die vóór den oorlog een zonderlinge reputatie had — Michaud, Alphonse Michaud. Hebt u ooit van hem gehoord?” „Dat is eigenaardig, dat u dit vraagt,” zei Preston. „Men heeft hem mij juist gisterenavond aangewezen — een donker uitzienende man met golvend zwart haar”. „Dien bedoel ik. Hij is voor den oorlog in allerlei verdachte zaakjes betrokken geweest en naar ik hoor, staat hij nu aan het hoofd van een goed beklant detective-bureau in Londen met bijkantoren op het vasteland. Ik denk daarbij aan het gezegde: „met dieven moet men dieven vangen” voegde hij er lachend aan toe. „Wat weet u van hem?” vroeg Preston, plotseling geïnteresseerd. „Het heeft de menschen in Londen en de Londensche politie al vaak verbaasd, dat het Metropolitan detective-bureau zoo knap is in het uitvisschen van de geheimen in het particuliere leven van menschen uit de beste standen. En ik heb vaak gehoord, dat dit bureau, — waarvan Michaud de chef schijnt te zijn — tot minder mooie middelen zijn toevlucht neemt om zijn doel te bereiken”. „Dat wil ik graag gelooven,” antwoordde Majoor Guysburg, „als Michaud er bij betrokken is. Let wel, hij is een bijzonder handige vent. Een der dingen waarin hij acht à tien jaar geleden betrokken was, betrof het verkrijgen van de assurantie-penningen van een aantal edelgesteenten, die toebehoorden aan een juwelier in de Kalverstraat in Amsterdam — ik woonde toen in Rotterdam. Een half jaar nadat de verzekering gesloten was, verdwenen de steenen uit de brandkast van den juwelier en tot nu toe weet niemand hoe ze verdwenen zijn — de juwelier droeg dag en nacht de sleutels bij zich. Maar in Amsterdam dacht iedereen, dat Michaud, die de steenen verzekerd had en wien het bedrag onder protest werd uitbetaald, deze zelf gestolen had. En zoo was hij in nog allerlei andere duistere zaakjes betrokken, maar het zou te lang duren ze op te sommen. Ook zei men, dat hij het geheim bezat van een geparfumeerd vergif dat heel eigenaardig werkte — men zei, dat de menschen, die het inademden, bewusteloos werden, en als zij bijkwamen zich niets meer konden herinneren van wat er met ze gebeurd was van eenige uren vóór hun bedwelming af”. „Vertelt u me eens, majoor,” zei Preston, die met stijgende belangstelling geluisterd had, „hebt u gelezen van de opgraving van het lijk van den joodschen geldschietter, die op het bal in de Albert Hall op zoo geheimzinnige wijze gestorven is?” „Nee. Ik ben geen groot krantenlezer”. „Welnu, ik was daarbij geïnteresseerd omdat een vriend van mij en ik dien man dood in zijn loge hebben gevonden,” en hij gaf Majoor Guysburg een kort verslag van het gebeurde op dien avond. En wat u daar zegt van dat vreemde vergif wekt mijn belangstelling op, omdat de man die verdacht werd meer van dit plotselinge sterfgeval te weten, erkende dat hij in het bezit was van een bedwelmingsmiddel, dat werkte zooals u het daar beschrijft — het zou hetzelfde kunnen zijn. Hij zei, dat het uit Shanghai komt”. „Uit Shanghai, zegt u? Ik herinner me nu, dat men toen ook wel eigenaardig. Ik herinner me nog een geval, waarin blijkbaar van dit middel gebruik is gemaakt, maar toen was La Planta zelf het slachtoffer”. „La Planta. Den naam ken ta,” zei Preston, „was de man, die verdacht werd den dood hem niets bewijzen. Hij is de jongste der beide mannen, die

altijd in Mrs. Mervyn-Robertson's gezelschap zijn." „Zoo? En kennen de dame en haar vrienden Michaud ook?" „Nee, alleen van aanzien". „O, nu weet ik, waar ik la Planta's naam vroeger gehoord heb," riep majoor Guysburg plotseling uit. „Hij was de agent van een assurantiëkantoor te Amsterdam, en hij trad als adviseur op bij den diamanten-diefstal waarvan ik u verteld heb. Juist, en Lord Froissart, die onlangs zelfmoord gepleegd heeft, was directeur der Maatschappij, die hij vertegenwoordigde". „Dat is hoogst merkwaardig," riep Preston opgewonden uit. „Wij maken toevallig kennis met elkaar, gaan toevallig samen een wandeling doen, en ontdekken, dat wij beiden dingen weten, die ons interesseeren en die elkaar aanvullen. Blijft u nog lang in Dieppe? Ik zou gaarne hierover nader met u spreken en het zal mijn aanstaande bijzonder aangenaam zijn te vernemen wat u mij thans verteld hebt". „Het zal mij zeer aangenaam zijn het haar te kunnen vertellen. Ik denk nog een dag of tien hier te blijven; dan ga ik naar New York". ☞ Het was reeds laat toen zij in het hotel terug kwamen, maar Yootha was er nog niet. Ook Mrs. Mervyn-Robertson was nog niet verschenen. Toen zij in de hall stonden, kwamen Michaud binnen met de drie vrouwen die den vorigen avond in zijn gezelschap waren. „Zoo iets heb ik nog nooit gezien," zei hij. „Die vrouw schijnt de tafel te betooveren". Hij wendde zich tot den hoteleigenaar, die juist voorbijging en vroeg: „Vertelt u me eens, gebeurt dat dikwijls, dat iemand de bank laat springen?" „De Bank laten springen?" vroeg de eigenaar glimlachend. „In de twee-entwintig jaar dat ik hier ben, kan ik mij maar één keer herinneren, dat dit gebeurd is — dat is nu ruim vijftien jaar geleden. En de man die het deed, was een zoon van Don Carlos — tevoren had hij uit Monte Carlo zestigduizend francs winst meegenomen. Heeft iemand vanavond de Bank laten springen?" vroeg hij lachend. „Ja, die mooie, groote vrouw, die altijd in gezelschap van twee heeren is, een ouderen en een jongen man. Wie is zij?" „U moet Mrs. Mervyn-Robertson bedoelen," zei de hotelier. „Heeft zij werkelijk de Bank laten springen?" „Jawel. Zij en haar twee vrienden en een jong meisje zijn tegen half negen aan de roulette-tafel gaan zitten en hebben den heelen avond met ongelooflijk geluk gespeeld. Ik heb nog nooit zoo iets gezien. Als zij op een nummer zetten, kon men er zeker van zijn, dat het uitkwam. Het werd langzamerhand zoo vol, dat alleen zij die zitplaatsen hadden, nog konden spelen. Ten slotte zei de croupier, dat de Bank gesprongen was en dat voor vanavond het spel was geëindigd". „Neemt u mij niet kwalijk," zei Preston, naderbijkomend, „maar weet u ook, of de menschen van wie u spreekt, spoedig hier kunnen zijn? Het zijn vrienden van mij". ☞ Michaud keek hem scherp aan. „Hebt u niet vanmiddag in het Casino met hen gedineerd?" vroeg hij. „Ik geloof vast, dat ik u daar gezien heb". „Dat kan best. Ik was in hun gezelschap". „Ja, zij zullen spoedig hier zijn. Zij wachtten op extra politie-geleide toen ik ze het laatst zag. U hadt er bij moeten zijn, mijnheer! U hebt een eenige kans voorbij laten gaan, want daar ze allen op dezelfde nummers zetten, zou u dat waarschijnlijk ook gedaan hebben". ☞ Juist op dat oogenblik kwamen Jessica en haar gezelschap, vergezeld door twee politie-mannen, binnen. Preston zag dadelijk, dat Yootha vreeselijk opgewonden was. Zij lachte zonder reden en praatte voortdurend allerlei onzin. Behalve haar handtaschje, dat boordevol was, droeg zij een linnen zak aan haar arm, met een touw dichtgebonden. Zij vloog op haar minnaar af, sloeg de armen om zijn hals en kuste hem vurig waar iedereen bij was. ☞ „Veroorloof mij, u geluk te wenschen, dames en heeren," zei Michaud met een diepe buiging. „Ik heb uw spel gevolgd en ik heb nog nooit zulke „chance" gezien. Ik denk, dat het Casino blij zijn zal als u vertrekt", zei hij lachend, „maar alleen het Casino," voegde hij er bij, Yootha aanzien. „Goeden nacht, dames en heeren." Hij wendde zich tot Preston: „Goeden nacht, mijnheer", en verdween met zijn gezelschap. ☞ De anderen bleven nog even praten. Telkens kwamen hotelgasten, die ze feliciteerden met hun gelukkig spel. Alleen Preston en Majoor Guysburg bleven er kalm bij. ☞ Toen Preston Yootha goeden nacht kuste, keek hij haar ernstig aan. „Lieveleving," zei hij, „heb je vergeten wat dien avond in Henley gebeurd is? De tijd nadert, dat wij beslissen moeten hoe wij jegens Cora moeten optreden, en er staat voor ons natuurlijk slechts één weg open". „Wat bedoel je daarmee?" ☞ Sprakeloos van verbazing keek Preston haar aan. „Vanavond heeft Jessica met mij over Cora gesproken en zij heeft mij op dingen gewezen, die — als ze waar zijn — voor mij een reden zouden zijn

om nooit meer een woord met Cora te spreken. Het is best mogelijk, dat wij Cora veel te hoog hebben aangeslagen, en dat haar zoogenaamde vriendschap niet zoo belangeloos was als wij dachten".

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

EEN WAAR VRIEND!

Terwijl deze gebeurtenissen voorvielen, bracht Cora Hartsilver een bezoek aan vrienden in Jersey, nabij Gorey. Het waren heel oude vrienden, die zij sinds den dood van haar echtgenoot niet meer gezien had. Londen verveelde haar, vooral nu haar vriendin Yootha heelemaal veranderd was in haar optreden. Zij schreef dit toe aan haar verloving en hoopte, dat zij na haar trouwen weer als vroeger zou zijn; zij kon niet gelooven dat haar genegenheid werkelijk verkoeld was. Zoo zocht zij verontschuldiging voor haar vriendin, hoezeer dier gedrag haar ook hinderde. ☞ Op een ochtend vond ze onder haar correspondentie een aangeteekenden brief, die haar verward en angstig maakte. Hij droeg opschrift noch onderteekening, en luidde als volgt: „Schrijver dezes bezit negen brieven, door u geschreven aan Sir Stephen Lethbridge en vijf, geschreven door Sir Stephen Lethbridge aan u *na uw huwelijk met wijlen Henry Hartsilver*. De eerste zijn gedateerd respectievelijk" — volgden de datums en de namen der plaatsen van waar ze afgezonden waren — „De laatste zijn gedateerd —" weer datums. „Deze brieven zijn zeer compromitterend", luidde het verder „en fotografische reproducties ervan zullen in aangeteekende brieven gezonden worden aan al uw vrienden en bekenden, tenzij gij mij vóór den eersten October a.s. zes duizend Pond Sterling betaalt. Dit is geen looze bedreiging en als de inhoud dezer brieven uw geheugen ontgaan is, kan de schrijver u fotografische reproducties zenden opdat gij de waarheid zijner beweringen kunt staven. Antwoord dadelijk per advertentie in de „Morning Post" en onderteeken: „A.B. aan I.J. Z.". ☞ Cora keek een volle minuut naar den brief en las hem toen nogmaals. Hij was getypt uit Londen West Centrum. Zij herinnerde zich maar al te goed de brieven, die bedoeld werden. Het was alle correspondentie, die zij over en weer gevoerd had met den jongen man tijdens het leven van haar echtgenoot. ☞ Zij zat geheel alleen en dacht er over na, hoe de schrijver deze brieven in zijn bezit kon hebben gekregen. Dienstboden? Zij kon zich niet één herinneren, die ze in staat achtte haar brieven te stelen of chantage te plegen. Toen herinnerde zij zich, dat Yootha's vader indertijd verteld had, dat er zulke rare lui bij Sir Stephen op bezoek kwamen kort voor zijn dood. Weer peinsde zij erover wat dat voor menschen konden geweest zijn en waarom ze daar gekomen waren. Maar ten slotte was dat niet het belangrijkste op het oogenblik. Erger was, dat haar brieven in de handen gevallen waren van iemand, die dreigde heel haar toekomstig leven te vernietigen, tenzij zij hem de brieven wou afkopen, tot de som, in den brief genoemd. ☞ Stephen was evenals zijzelf iemand met gevoel en verbeeldingskracht, en de anonieme correspondent had niet te veel gezegd toen hij de brieven, zeer compromitterend had genoemd. Zij had haar hart laten spreken en zich laten meesleepen door haar gevoelens. Eén troost had ze, dat Henry niet meer leefde, dat hij het nimmer zou weten. ☞ Henry! Bij dien naam schoot als een bliksemflits een gedachte door haar hoofd. Hoe vaak had hij niet gehamerd op zijn geliefd thema: de plichten eener vrouw jegens haar man, de slechtheid van een getrouwde vrouw, die flirt met een anderen man. In den beginne had zij dan gewetenswroeging gehad, dat zij met Henry getrouwd was terwijl zij Stephen beminde. Maar later had zij zichzelf verteld, dat zij dit had mogen doen, omdat Hartsilver haar tegen haar zin getrouwd had. En soms had zij er over nagedacht wat er wel zou gebeuren als Henry haar correspondentie met Sir Stephen ontdekte. Zij herinnerde zich, dat zij eens tegen zichzelf had gezegd: „Ik geloof dat hij mij, of Sir Stephen zou vermoorden, of zich van kant zou maken". En de gedachte drong zich onverbiddeijk aan haar op: was het mogelijk, dat Henry op de hoogte was gebracht van haar huichelarij, haar geestelijk dubbel-leven, en had hij in een vlaag van bitterheid zich daarom het leven benomen? Zou dezelfde anonus, die haar geschreven had, ook hem met de publicatie der brieven bedreigd hebben, met het gevolg, dat hij zich het leven benomen had? Een vreeselijke gedachte, maar die waarschijnlijker leek, hoe meer zij erover peinsde.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

HET HAAGSCHE RAADHUIS. DE BEKRONING VAN DEN NIEUWEN GEVEL AAN DE GROENMARKT.

HET HAAGSCHE RAADHUIS.

(Slot).

LAAT ons thans de stoep opgaan — die sinds een veertigtal jaren niet meer gedekt wordt door de onbevallige overhuiving, daarboven vermoedelijk in de 18de eeuw aangebracht — en het inwendige van het gebouw bezichtigen. Weet wel, bezoeker, dat het Haagsche Raadhuis niet als „bezienswaardigheid” wordt beschouwd. Vandaar dat de talrijke boden, die het huis bevolken, geenerlei aanwijzing hebben ontvangen omtrent de tegenover bezoekers aan te nemen houding, hen met correct-neutralen blik beschouwen, en hen laten loopen. Ziehier wel het tegenovergestelde van wat men elders vindt: hinderlijke begeleiders, die U hun lesje afdraaien. ☒ Binnengetreden, staat men eerst in een klein portaalje, en dan dadelijk in de voorhal of Vierschaar, waar terstond het oog valt op de breede eikenhouten schepenbank tegen den oostelijken muur, die wat al te druk prijkt met versierselen, waaronder de wapens van Holland en 's Gravenhage. In den rug dezer bank aanschouwt men drie geschilderde paneelen, werk van Willem Doedijns; het middelste verbeeldt Koning Salomo, terwijl in de paneelen ter weerszijden hiervan de bekende twee moeders zijn afgebeeld; te zamen stellen zij dus Salomo's rechtspraak voor, en het maakt een eenigszins zonderlingen indruk, dat zij zoo ver van elkaar verwijderd zijn. Met het ijzeren hek er voor, waarin attributen der Gerechtigheid zijn verwerkt, ziet de bank er wat overladen, barok uit; meer soberheid ware haar schoon ongetwijfeld ten goede gekomen. Toch vormt zij met het hek — dat blijkens opschrift door Joris van Westrene werd vervaardigd, en wel in het zelfde jaar als de bank: 1671 — een opvallende en veel fraais bezittende versiering. ☒ Omstreeks 1883 is de Vierschaar van nieuwe raamkozijnen voorzien, met glas van lood, waarop zich de kleurige wapens van Haagsche burgervadersen vertoonen; een tiental jaren later verrijkte men de stemmige zaal met een passende lambrizeering en een statige schouw. De balken, die de eenvoudige zoldering dragen, rusten nog op de oude 16de eeuwsche gebeeldhouwde draagsteenen. ☒ Rechts op den achtergrond aanschouwt men een hooge en breede dubbele deur met bovenlicht, waarin de Haagsche ooievaar; een fraai geheel in Lodewijk XIV-stijl, dat echter aan de schoonheid van de Vierschaar afbreuk doet, als 't ware een gat in haar geslotenheid geslagen heeft. De gang achter deze deur doorsnijdt het geheele 18de eeuwsche gedeelte van het gebouw, en treft door statige voornaamheid. Met de marmeren lambrizeeringen en deuromlijstingen vormt het marmerwerk boven de deuren, met het geliefde schelpenmotief, er de voornaamste versiering van. In haar midden opent

zich naar boven een hooge lichthal; onder de twee rijen vensters — wier raamverdeling wel wat uit den stijl valt, en wel modern zal zijn — prijkt een overdaad van matig-vergulde ornamenten, werk van de Italiaansche stuc-kunstenaars Laghi en Castalli. Aan het einde der gang is de uitgang van het gebouw aan de achterzijde, een breede sobere deur, ook met den Haagschen ooievaar in het bovenlicht. Wel een geheel andere schoonheid als de Vierschaar bezit deze wijsche witte gang. Maar eene, die niet minder treft! ☒ Ten westen van deze gang bevinden zich de mooiste vertrekken van het Raadhuis. Allereerst de „antichambre” van den Burgemeester, vroeger Burgemeesterskamer; zij behoort nog tot het oudste gedeelte van het gebouw; de balken, die er de zoldering dragen en nog rusten op de oude gebeeldhouwde draagsteenen, zijn, hoewel hun aanwezigheid nog is op te merken, aan het oog onttrokken door een alles bedekkend doek, waarop Theod. van der Schuer in 1682 een zinnebeeldige voorstelling van „Iustitiae oculus” (het oog der Gerechtigheid) schilderde. Verder trekt hier een groot regentenstuk door J. van Ravesteyn (1632) de aandacht. ☒ Het is ons niet vergund geweest, de daaraan grenzende tegenwoordige Burgemeesterskamer te betreden; zij schijnt trouwens niet door bijzondere schoonheid uit te munten, vooral niet sedert het schoorsteenstuk van M. Verheyden is verwijderd, en ook de plafondschildering van M. Terwesten is verdwenen. Behalve een marmeren schoorsteenmantel moet men er nog twee gesneden deuren met dessus-de-porte door den reeds genoemden Verheyden vinden; en dan valt er een van die mooie staande klokken te bewonderen. Deze kamer was vroeger het „Oude Burgemeestersvertrek” en tevens „spreekplaats”. ☒ Op haar volgt aan de noordzijde het fraaiste vertrek van het gansche gebouw, de voormalige Schepenzaal, thans als „trouwzaal” gebruikt. Men moge het ornament en de wat te hel-roode onverdeeld bewonderen (dit is zéker geen 18de eeuwsch nóg iets opmerken, dat niet bewonderingswaardig is — we komen daar zoo aanstonds op terug — in zijn geheel is dit toch een treffend-schoone kamer. In een wat hooger gedeelte er van, en door een houten balie van de rest van het vertrek gescheiden, staat de tafel der Schepenen, waaraan thans ten overstaan van den ambtenaar van den Burgerlijken stand de trouwlustigen in den echt worden verbonden. Een omvangrijk schilderstuk van Johan de Baen (1682) waarop een aantal Schepenen zijn afgebeeld, dekt het grootste gedeelte

van een der wanden. Boven de deur heeft Jacob de Wit in 1739 een zachtgetinte symbolische voorstelling van de Rechtspraak geconterfeit, waarbij men het „Audi et alteram partem” (hoor ook de tegenpartij) leest. Boven de marmere schoorsteen, en met de omlijsting hiermee een kloek geheel vormende, prijkt een geblinddoekte vrouwe Justitia, in 1644 door Adriaan Hanneman geschilderd, en dus klaarblijkelijk eerst later naar dit vertrek overgebracht, bij welke gelegenheid de Wit het stuk, dat geleden schijnt te hebben, herstelde. Om de Wit's mooiste werk in deze kamer te bewonderen, moet men de oogen naar omhoog slaan: het bevindt zich in de hoeken van het plafond. Daar bracht hij vier kostelijke grisailles aan, vier van die „witjes”, waarmee hij zich zulk een naam verwierf. De poezele kindergroepjes, zoo mooi afstekend tegen het donkerbruin van de zoldering, stellen de Vrijheid, de Standvastigheid, de Matigheid en de Naarstigheid voor. Ook het ovaal in het midden van het plafond was door de Wit beschilderd, en wel met een symbolische voorstelling van de Wijsheid, in de gedaante van Minerva, die de Ondeugden verdrijft en de Deugden bekranst. Toen men in 1892 de „trouwkamer” eens flink onder handen nam en restaureerde, vond men deze beschildering te oud en versleten. En in plaats van haar te herstellen — 't is bijna niet te gelooven, dat men eenige tientallen jaren geleden nog zulke dwaasheden uithaalde — liet men G. Sturm een nieuwe beschildering maken, betrekking hebbend op de huidige bestemming der kamer; de schilder, klaarblijkelijk niet weinig trotsch op zijn werk, voorzag het op duidelijke wijze van zijn naam. Het schijnt een allegorische voorstelling van het Huwelijk te zijn. Een behoorlijk gekleede en gesluijverde bruid, met een bruidegom naast zich, wiens gelaat van Oostersche afkomst getuigt, en wiens klassiek-gedrapeerde kleeding eenige blootheden onbedekt laat (men ziet het paar nog net op de afbeelding beneden op bladz. 211) wordt er, als wij het goed begrepen hebben, in den huwelijken staat verbonden door of ten overstaan van eenige, op vrij verren afstand zittende personen, die wellicht de Wijsheid en de Deugd voorstellen. Drie blankhuidige dames in paradijskostuum (de drie gratiën?) wonen in liggende houding de plechtigheid bij, die verder wordt opgeluisterd door de aanwezigheid van bloemkransen-dragende kindertjes. Allen zijn buitengewoon-beeldschon, en vertoonen edele gelaatstreken. Zoo op het eerste gezicht een „schattig” plaatje. Maar zie er niet te lang na, want ge zoudt onpasselijk worden van deze slappe, wee-zoetelijke voorstelling. En het is best mogelijk, dat de vele boden met de neutrale blikken wél aanwijzingen hebben gekregen omtrent de houding die zij hebben aan te nemen tegenover onpasselijke bezoekers. ☒ Nog wat noordelijker is de voormalige Schepenkamer, thans kamer van den chef van den Burgerlijken Stand. Zeer fraai besneden is hier het houtwerk op den schoorsteenboezem, en daarboven ziet men een schilderstuk, eenige ooievaars tusschen het riet, zóó modern van kleur en opvatting, dat het moeilijk valt het als werk van d'Hondecoeter aan te nemen. Grappig is in deze kamer door A. Schouman het plafond met vogels beschilderd. ☒ Aan de overzijde der gang, waar vroeger de gevangenvretrekken waren, bevindt zich de oude Raadzaal, die zijn licht van boven ontvangt, een wel héél onbelangrijk vertrek, waar weinig meer te bewonderen valt dan een imposant regentenstuk van Spinny. Men ziet hier nog het vroeger zoo beruchte hokje voor de pers, niet onaardig de „bedstede” genoemd. ☒ Veel meer is er niet in het gebouw, dat de moeite van het bezichtigen loont. Schepenzaal, Schepenkamer en Vierschaar zijn er de mooiste vertrekken; dat wijst er wel op, dat dit Raadhuis vóór alles Rechthuis was. Hier zetelden geen trotsche stedebestuurders, doch slechts regeerders van een dorp — zij het een vermaard en aanzienlijk dorp — die zich met de minder-fraaie kamers hadden te vergenoegen. Voor de Vroedschap, die trouwens te 's Gravenhage nog minder dan elders te vertellen had, kon zelfs geen kamer overschieten; vergaderde zij aanvankelijk in den Doelen, later heeft zij

Foto C. Steenbergh.

HET HAAGSCHE RAADHUIS.
GANG MET LICHTHAL IN HET NIEUWE GEDEELTE.

vermoedelijk wel eens in de Schepenzaal bijeen mogen komen. ☒ Dat neemt niet weg, dat het Haagsche Raadhuis wel een bezoek verdient, zooals wij voldoende meenen te hebben aangetoond. Het kan een kort bezoek zijn: want wie het gebouw aan de voorzijde binnengaat en

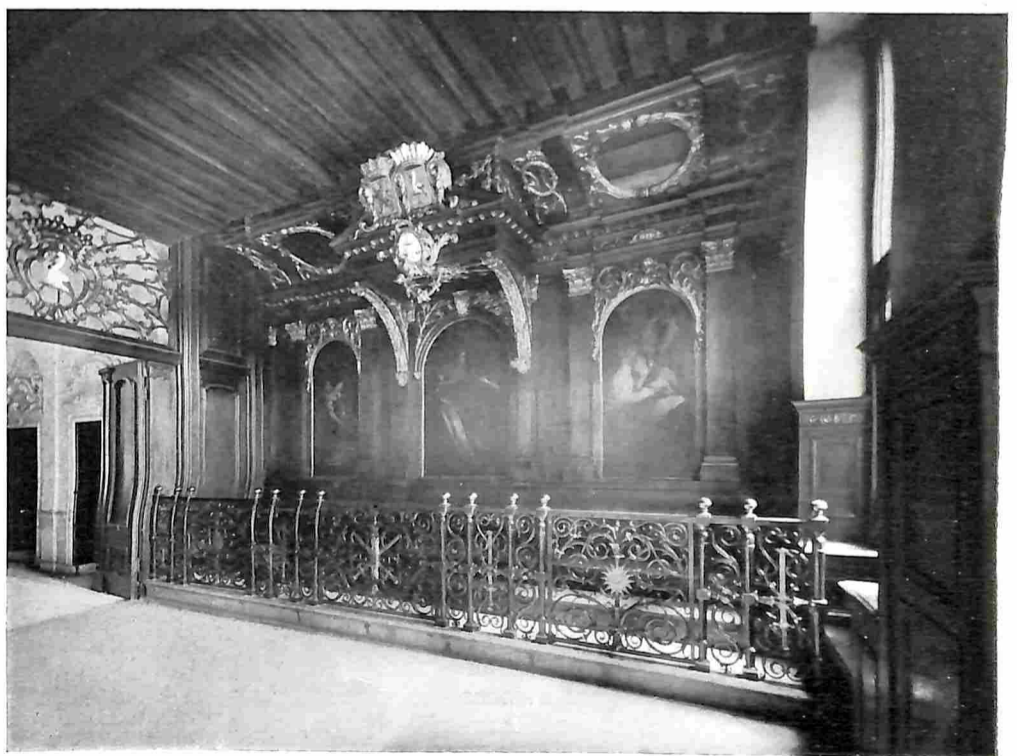

Foto C. Steenbergh.

HET HAAGSCHE RAADHUIS.
DE VIERSCHAAR IN HET OUDE GEDEELTE.

het aan de achterzijde verlaat, heeft, als hij tevens een kijkje genomen heeft in de „trouwkamer”, zijn grootste schoonheid gezien, immers, behalve de voormalige Schepenzaal: de Vierschaar en de 18de eeuwse gang.

A. L.

DE NUF.

HET liep tegen het eind van het laatste uur op Woensdagmorgen, en, verteederd in het vooruitzicht van den vrijen middag, waren de anders zoo kritische kostschoolmeisjes aardig mak en luisterden guldig naar de klassieke volzinnen, door den Franschen leeraar vol heilige geestdrift en neusklanken over haar uitgestort. „César, se dépouillant du pouvoir souverain, Nous ôtoit tout prétexte à lui percer le sein”. Zoo klom het statig van 's leeraars klassieke mond, en ring! daar luidde de bel eensklaps, tot groote vreugd der jeugdige vrouwenschjes, die de boeken dichtflapten met meer geraas dan nu strikt noodig was. „De andere helft is net zoo,” gekte er een, 'n brutaaltje, en gichelend rezen allen van de bank op en begonnen een luidruchtigen optocht naar den uitgang. Een groep van vier meisjes maakte een opvallende uitzondering op de anderen; bij haar geen zweem van uiterlijk blijdschapvertoon over den ophanden vrijen middag. Temidden van het gejoel der andere meisjes wandelden deze vier kalm en keurig naar de deur, schreden deftig de gang door, zoo naar haar gezamenlijke slaapkamer. Daar begon een uiterst belangrijke bezigheid: ze gingen zich kleeden om in de stad te gaan koffiedrinken, — een verzetje dat haar, op haar verzoek, door de directrice na veel wikken en wegen was toegestaan. De meeste meisjes, — ook die der hoogste klas, — benutten den vrijen middag om zich heerlijk te oefenen in allerlei sport en spelen: slagbal, tennis, fietsen wandelwedstrijden-in-het-klein, of om rond te dartelen als jonge honden in den tuin en op de speelplaats. Zoiets was echter ver beneden de waardigheid der vier; die hadden allang andere, hooger geordende vermaken gekozen; die wandelden behaagziek en nuffig, in stijve modekleeren, en met een veelheid van strikjes en kwikjes opgetuigd langs de straat, liefst de drukste, en hadden maar één groot verlangen: op volwassen huize, van goeden huize, te gelijken. Ze spraken op gemaakten, lispelenden toon over de nieuwe modes en bals en de groote-menschen-vermaken als opera-voorstellingen, concerten en fancy-fairs, en dat alles op een wijze die den indruk wekken moest hoezeer zij, ondanks haar jeugd, reeds geblaseerd waren. Het toppunt van haar glorie was, dat men haar voor uiterst verfijnde dames, van

hooge, ja, van heel hooge, van duizelingwekkend hooge geboorte houden zou. Voor een niet gering deel moest haar kleeding daartoe bijdragen, en zij kozen en verzorgden die dan ook met overmatige kieskeurigheid. Daar in de slaapkamer was de „mode-show” in vollen gang. Een thé-sélect met mannequins geleek het wel! De vier ijdelruitjes hipten en wipten en tripten door de ruimten tusschen haar ledikanten en gaven smalend af op de kleine spiegels, die, eilacy, maar een minimaal fragmentje van hare bekoorlijke gestalten weerkaatsten. Wies, een lang blond meisje, met een doorschijnend blank gezichtje als van porcelein, had het haar, dat ze gewoonlijk nog in een vlecht droeg, voor deze gelegenheid opgestoken. „Hoe vinden jullie, dat het me staat?” vroeg ze met een triomfantten blik naar de vriendinnen. „Vreeselijk leuk!” deed Ans, een aardige brunette, — „je hebt werkelijk wel iets van een snoezig prentbriefkaartje”. De twee anderen giechelden. „Hoe vind jij haar?” fluisterde Gien, behaagziek nest met een donker kortgeknipt page-kopje. „Eigenlijk nogal onbeduidend,” fluisterde Suus, een gemaakt, opzichtig ding. En beiden giechelden, laag gebukt, de hoofden dicht bijeen, in den aanblik van een paar nieuwe zijden kousjes van Gien verloren, opzichtige opengewerkte vliesjes van nog geen lood gewicht. „Ja, het zijn zalige stockings,” zuchtte Gien, die graag met de paar woorden engelsch geude, die ze kende. „Awfully nice,” lispelde Suus, die voor haar vriendin niet onder wilde doen. „Ik doe mijn beige coat aan,” zei Gien, — „met mijn lace kraag,” en met rappe beweginkjes zocht ze mantel en costumrok uit een overvloed van blouses en andere kleeren in haar hangkast. „Ik mijn pauwblauwe mantel, met mijn zwarte plooirok, dat is fashion,” zei Suus. Na nog een poosje van kijken en nog eens kijken, van passen en meten, van draaien en dribbelen, waren de nuffjes opgetuigd, en terwijl ze met kittige gebaartjes de glacéetjes aan hun handen schoven, bereidden ze zich voor, het vertrek te verlaten. De uitkomst van hun arbeid was verrassend; alle vier zagen er, trots hun jonge jaren, als gehuwde of minstens verloofde dametjes uit. „Gunst, Wies heeft een voile voor,” kraaide Ans, en klapte in de krachtige, dikke handen.

Foto C. Steenberg.

HET HAAGSCH E RAADHUIS.
SCHOORSTEEN IN HET VOORMALIGE SCHEPENVERTREK.

„Nee, maar, wat 'n moed. Durven!” „Durven! Durven! Dat zou ik toch heusch nog niet uit,” sprak Wies hooghartig. „Het staat me. En daarmee „'n Voile! 'n Voile! Hoe is het mogelijk! Ja, je moet maar durhaar, en de andere meisjes vielen haar nu bij, want, waarlijk, het gedrag van Ans liet in haar oogen nogal eens te wenschen over. „Nee, je moet niet zoo gewóón zijn,” vermaande Guus

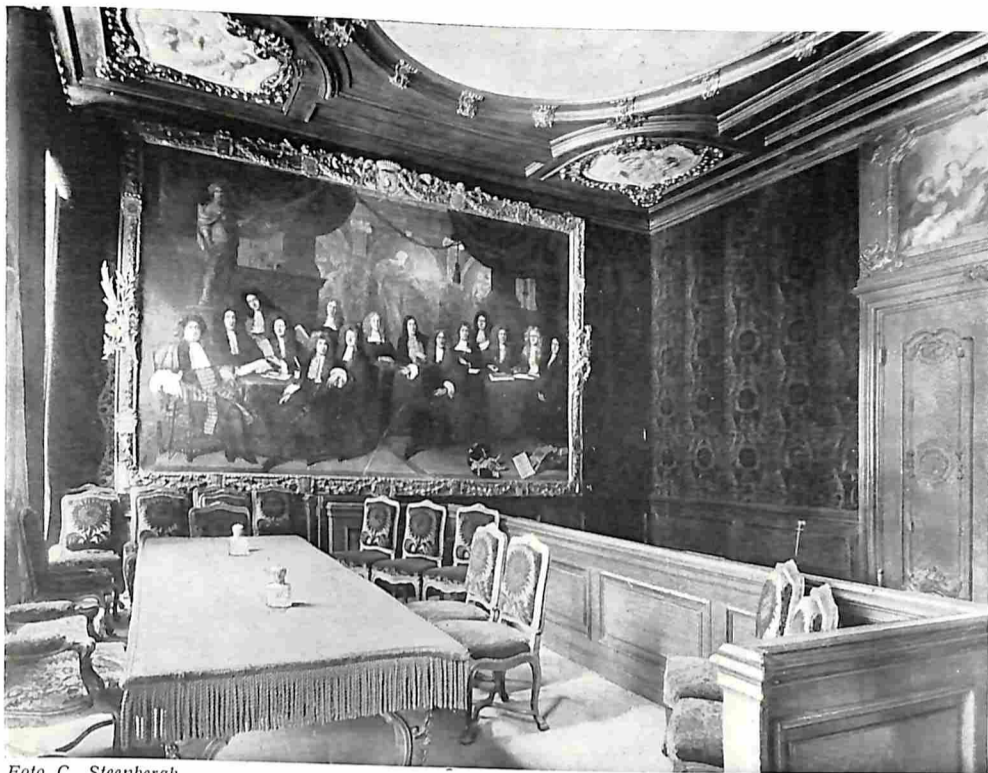

Foto C. Steenbergh.

HET HAAGSCHE RAADHUIS.
DE VOORMALIGE SCHEPENZAAL (THANS TROUWZAAL).

de kleine brunette nog eens afzonderlijk. „In onze kring zijn die burgerlijke denkbeelden niet gebruikelijk,” berispte Gien haar nu ook op haar beurt. „Nou nou,” weerde Ans af, — „ik zei het maar om te plagen. Ik vind haar die voile heel goed staan. En jouw witte handschoentjes vind ik gewoon schattig, Suus. Ik weet heel goed, dat het zoo hoort. Ma draagt ook altijd voiles, en witte glacés. Dus ik wil maar zeggen, dat ik er niets van opkijk. Ik vind het alleen wat . . . wat . . . ouwelijk, met jullie verlof” . . . Hier zweeg ze plotseling, en bloosde, en werd wat verward onder de spottende blikken der andere meisjes. O, ze wist wel, hoe dezen eigenlijk wat op haar neerzagen, vanwege haar eenvoudige, boersche afkomst. Haar ouders waren schatrijke boeren, die zelf in alle landelijke soberheid op een hoeve in de buurt leefden, doch hun dochter, eenig kind dat zij verafgoodden, op het dure internaat hadden gedaan om er iets „meer”, iets „beters” van te maken dan zijzelf waren. En Ans, die zich over haar huiselijke omstandigheden voor haar opgeprikte, nuffige vriendinnen wel een beetje geneerde, sprak zelden of nooit over haar tehuis, en werd steeds verlegen als zij haar iets met betrekking tot haar ouders vroegen. Gewoonlijk gebeurde dat dan ook niet, want de vriendinnen zagen in het algemeen heel wat door de vingers van Ans, die, nu ja, in manieren haar mindere was, doch altijd zoo ruim in haar zakgeld zat en daarmee, kwam het op trakteren aan, lang niet schriel was. Zoo hadden zij tot gewoonte aangenomen, Ans' geheimzinnigheid omtrent haar huiselijke omstandigheden niet te bemerken, om de gulle boerendochter, die met haar dure modieuze kleeven, er altijd een beetje overdreven mooi uitzag, niet te grieven. Wel konden zij soms, — zooals daareven — zich niet weerhouden, haar het verschil tusschen haar en henzelfen te doen gevoelen, doch dat werd dan op slag weer goed gemaakt met een vriendelijk woord vanwege de onbepaalde mildheid der rijke boerendochter. „Ik geef ananas met slagroom,” zei deze nu, — „na de koffie en, als jelui er trek in hebt, een glaasje likeur”. „Zalig, zalig,” juichten de vriendinnen, en Wies, die het vertrouwelijkst met haar was, voegde eraan toe: „Reuze, kind, reuze. Op die conditie mag je onze voiles en witte glacés gerust wat ouwelijk vinden, hoor”. „Jij weet best hoe het behoort, dat merk ik wel,” vleide Suus, nog al doorzichtig van bedoeling. „Nou, laat haar maar loopen,” lachte Gien, — „zij is er best achter, die freule”. De meisjes waren nu klaar om te gaan. Het was waarlijk niet mis, zooals ze eruit zagen! Gewoonweg een reclame voor een modemagazijn van den allereersten rang. De meisjes, die zij in den gang ontmoetten, giehielden verholten, of lachten haar vierkant in het gezicht uit, al naar hun aard. „O, o, wat 'n reuze-nuffen,” hoonde er een. „Dat is de kif” verklaarde Wies hatelijk. Op straat kwamen ze een klassegenuootje tegen, een robbedoes met gebruide wangen en verwarde haren. Ze droeg een sporttrui en een serge rokje, en ze had ietwat smoe-

zelige handen. Brutaal bekeek die de vier nuffen van het hoofd tot de voeten, en ze balkte het uit van den jool. „De uitstalkast van Hirsch is leeggelopen,” gierde het kind. „Vraag een kam aan je moeder!” beet Gien haar toe. „En een nagelschuier,” voegde Suus eraan toe. Tot de genoegens der jongedames scheen ook te behooren, dat ze de minder goed gekleede voorbijgangers in het ootje namen. „Schrikkelijk burgerlijk.” — „Ijselijk gewoon”. — „Nogal ordinar”, dat waren de critische uitroepen, welke men dan om een haverklap uit den mond der stijfkeurige jongedames hoorde. „Wat 'n smakeloos individu,” heette het van een burgermeisje, dat zich op haar manier netjes toegetakeld had. En alle vier lachten, — voor zoover als men het stijve openen van den mond, en het even verschijnen van de tanden, zeer afgepast, met den naam „lachen” betitelen kon. Die vier nuffes deden alsof het een helsche pijniging voor haar was, zich met hun fijne ziel temidden van een luidruchtig, smakeloos mensdom te bewegen. Minachting, weerszin koesterden zij ertegen, ja soms leek het alsof zij van walging bevangen waren. „Nee,” riep Wies eensklaps, — „kijk nu

eens. Dat is een overgebleven restje uit de vorige eeuw”. En giehelend wees ze op een ouderwetsch uitzieende boerin, die met een tulle kap op het hoofd, een rooden zakdoek om den hals breeduit aan een tafeltje voor een volkskoffiehuis troonde, en met bolle wangen in een kop heete koffie zat te blazen. De andere nuffes gierden het uit van de pret. „Iets uit een ouderwetsche operette,” vond Gien. „Er zijn op het platteland nog heel wat antieke rariteiten, zegt men,” zoo klonk het giehelend uit den mond van Suusje. En allen lachten. Alleen Ans lachte niet. Die was rood geworden, en daarna bleek, en ze leek wel ten prooi aan een groote verwarring. Zij scheen iets

Foto C. Steenbergh.

HET HAAGSCHE RAADHUIS.
WAND VAN DE SCHEPENZAAL MET SCHOORSTEEN

te willen zeggen, en deed het niet; ze slikte en trok er een armzalig zenuwachtig gezicht bij, zoo krampachtig, of zij daar een bitter brok in de keel gekregen had dat zij met geen mogelijkheid verzwelgen kon. Even was het of zij aarzelde, of zij zoo goed als stilstond. Die belachelijke, ouderwetsche boerin was haar moeder. Haar eigen, haar lieve, goeie moeder, die ze hartelijk liefhad. Zij streed een heftigen strijd, gedurende eenige seconden. En verloor. Verloor, allerjammerlijkst. Ze liep alweer verder met de andere nuffen, gered om alles wat anders, eenvoudiger, zelfstandiger, beter dan zij-zelve was, te hoonen en over den hekel te halen. . . . Moeder! moeder! zoo klonk het pijnlijk in haar ziel, — moeder, die haar verafgoodde. Moeder, die haar alles gaf wat haar dwaze hartje maar begeerde. Moeder, die vaders bezwaren altijd wist weg te praten, als het hooge uitgaven gold voor Ans, haar oogappel, en die er dagen van huiselijke oneenigheid aan waagde om toch haar beminde kind alles, alles te geven wat zij maar verlangde. . . . Moeder, die, schandelijk door haar, Ans, werd

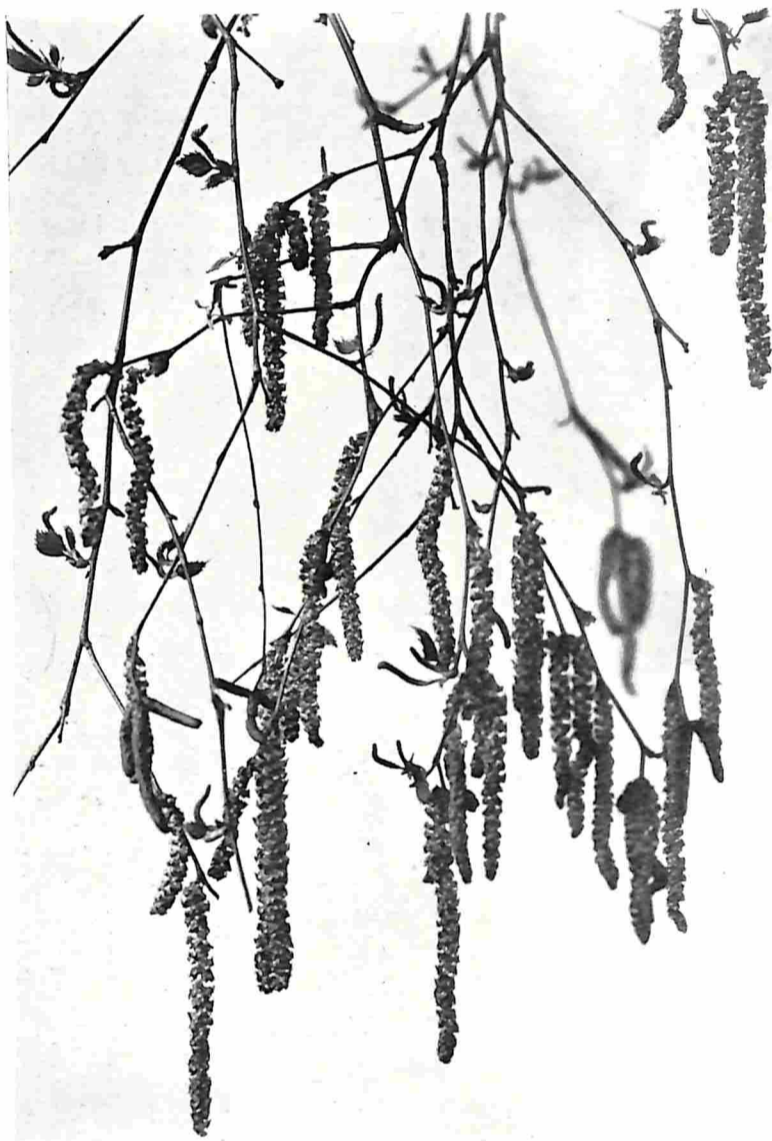
tekort gedaan, nauwelijks bezocht door haar eenige dochter, alleen wanneer deze geld en kleeren noodig had. . . . moeder, die dat alles maar leed en aanvaardde in haar stille, bijna onderworpen liefde voor dat nufje, dat haar wel leek te minachten! . . . En „neen, neen, nooit, nooit!” klinkt het in het nu oproerig geworden ziele van het kind. Met een schok herwint ze zichzelf, haar goede zelf. Ze staat stil en zegt op een toon, die de vriendinnen verschrikt doet opzien: „Die ouderwetsche vrouw, die landelijke rariteit, — dat is mijn moeder. Mijn lieve, goeie moeder, die duizendmaal beter en duizendmaal meer waard is dan jullie, ellendige, ingebeelde nuffen, die je bent”. . . . En weg rent ze. Haar voeten zijn vlug als de wind. Haar hart klopt geweldig. Haar ziel jubelt. Een zalig geluk doorstroomt haar. Ze is vrij. Ze heeft zich vrijgevochten! Ze weet van geluk nauwelijks meer wat ze doet. Voor ze hetzelfde weet, omarmt ze de boerin, die verschrikt en bezorgd haar beziet, en van verarring niet weet wat ze doen zal. „Vergeef me, moeder. Vergeef me,” huilt Ans, — „ik heb verkeerd tegen u gedaan den laatsten tijd. Ik ben onhartelijk geweest. En schandelijk on-dankbaar. Vergeef me. Vergeef me”.

De vrouw tracht het hartstochtelijk schreiende kind te kalmeeren. En eindelijk kan Ans vertellen wat er gebeurd is. Ze biecht haar alles op, en spaart zichzelf daarbij allermint. „Jij hebt ons niet eens gezien,” snikt ze, — „we zijn daareven voorbijgekomen, en ze hebben je uitgelachen, die ellendige, domme, ingebeelde nuffen”. . . „Ik heb je anders heel goed gezien, maar ik dacht, dat je het niet prettig vinden zou, als ik naar je toegekomen was,” zegt de vrouw met een zachten, goeden glimlach. En in die glimlach huilt ze het arme, schreiende kind als in een licht van liefde. — „Maar, moeder, moeder,” doet het kind ontsteld, „wat bedoel je? wat bedoel je toch? Je bent toch mijn moeder”. „Ja, ja, maar ik ben maar een gewone boerin, Ans, dat weet je wel,” zegt de vrouw, — „die jongedames hoeven mij niet te kennen. Daarom deed ik maar of ik je niet zag. Mijn hart zei me, naar je toe te vliegen en je te omhelzen, maar ik vond het beter van niet; als ze wisten, dat die ouderwetsche boerin je moeder was, zouden ze je ernaar behandelen, je minachten, je uit den weg gaan, en je zou diep ongelukkig wezen. .

En nu, nu heb je jezelf verraden”. „Goddank, Goddank, ja, dat heb ik,” jubelt het meisje als begeesterd, — „en ik ben niet ongelukkig, maar zoo gelukkig als ik nog nooit van mijn leven geweest ben. Moeder, lieve, goeie moeder. Ik wil bij jou blijven. Altijd”. . . . En, begrijpend dat het haar kind nu niet meer benadeelen kan in de oogen van haar deftige schoolmakkertjes, begrijpend dat dit verloren gewaande kind uit zichzelf tot haar weergekomen is, strekt de onbeschaafde, ouderwetsche boerin de armen uit, en klemt het snikkende nufje aan haar hart in mateloze teederheid. JOB STEYNEN.

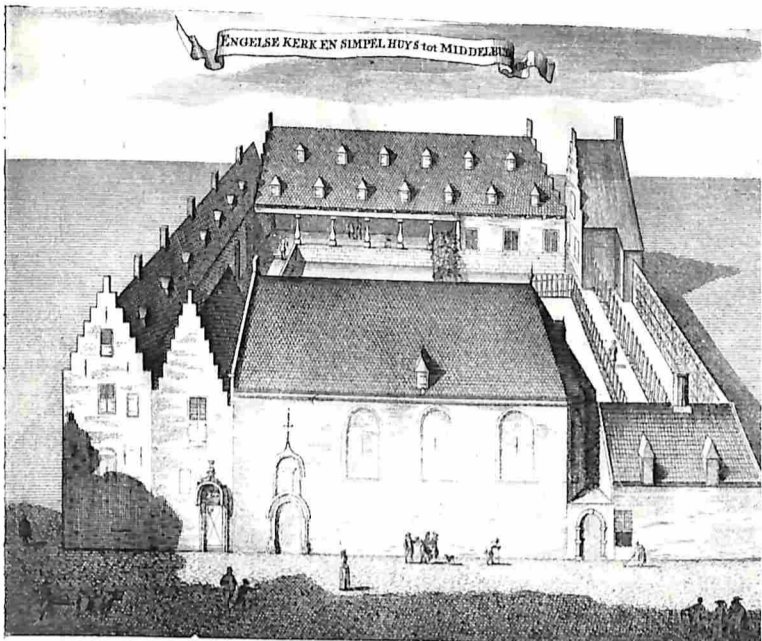
DE BERK.

Op de grens van donk'ren boschrand
En van wijde, vlakke heide,
Waar in lucht vol warmtetrilling
Vlinders flad'ren, bijen zoemen,
Staan de slanke blanke berken. . . .

BERKENKATJES.

Al is het niet de eenige plek, waar men ze aantreft, al staan ze eveneens gerijdt tot intiemelaantjes waar 's avonds het zonlicht schijnt na te gloren in de witte stammen, al vindt men ze zelfs te midden van electrisch belgerinkel en auto-getoeter als straatboom in onze steden, toch blijft voor ons die grens van bosch en hei de meest typische groeiplaats der berken. Wie ze daar eenmaal heeft gezien als voorvechters van het voorwaarts dringende bosch, dat telken jare zijn zaden uitstrooit over de heide, wie ze eenmaal heeft zien oplichten tegen den donkeren, somberen achtergrond van 't bosch en hun fijn takkengewriemel heeft waargenomen tegen den blauwen hemel, die vergeet den indruk nimmer meer. Mooi zijn de berken dan, in alle jaargetijden, mooi wanneer in 't voorjaar hun lichtgroen loover als 't ware zonlichtplekken toovert in 't somber naaldboom-groen, maar mooi evenzeer als in wintertijd hun draadfijn takken filigrain zich scherp projecteert tegen de grauwe lucht. Zoo'n berkenkruin in den winter, wat is dat teer, wat is dat sierlijk! Steeds dunner, steeds ijler worden de takken tot zij ten slotte de kracht missen zich op te houden en in bevalligen bocht weder neerbuigen naar den bodem, die hen voedt. Maar verder groeien de twijgen, steeds verder, tot het ten slotte is of een draadwerk neerhangt uit den kroon. „Hängebirke”, noemen onze Oostelijke burenen deze variëteit van de berk, „draadjesboom” noemt onze zesjarige zoon ze, met het scherpe, door niets vertroebelde waarnemingsvermogen van het kind. En als in het voorjaar de berk zich tooit met bloemen, dan wordt dit alles nog van veel intenser schoonheid. Den heelen winter hebben de kleine, gesloten katjes al aan den boom gezeten, stijf priemden ze omhoog, dapper trotseerden ze in hun stugge geslotenheid de wintervlagen en de winterkou. Maar nu is het lente, nu gist het in de sapbanen van het boomenlichaam! Boor een gat in den stam en de berkewijn vloeit er uit! Of liever, doe het niet, laat het sap aan den bloem, die het noodig heeft. Hij jaagt het door de fijnste poriën tot in de dunste twijgen, hij perst het in de onbewegelijke katjes en ziet, na een sluimer van maanden worden zij tot nieuw leven gewekt. Zij rekken zich uit, zij wijken uiteen, zij verliezen hun stijfheid en het vermogen

DE ENGELSCH E KERK MET HET „SIMPELHUYS”
TE MIDDELBURG IN DE 18DE EEUW.

Uit Smallegange's Chronijk.

om rechtop te staan. Spoedig hangen zij neer en schommelen heen en weer op den adem van den wind. Dan doet zoo'n bloeiende berkenboom ons altijd denken aan een Maartsche stortbui, aan zoo'n lente-vloed wanneer de regen in stralen neervalt. Al die loodrecht neerhangende katjes imiteeren als 't ware de pijpenstelen van zoo'n voorjaarsbui, temeer doordien de blaadjes dan nog in hun eerste ontwikkelingsstadium zijn en den indruk niet verstoren. ☞ Veel, heel veel zou er nog te zeggen zijn over de berk, over zijn nut, zijn gehardheid, die hem in staat stelt met de wilg verder Noordwaarts door te dringen dan eenige andere boomsoort, maar wij zullen er verder het zwijgen toe doen, omdat die bijzonderheden te vinden zijn in ieder plantkundig werk. Maar wat men in die boeken gewoonlijk mist, is de impressie welke zoo'n boom, die toch ook een levend wezen is, maakt op den beschouwer. PH. A. MEES.

DE VOORMALIGE ENGELSCH E KERK TE MIDDELBURG.

TUSSCHEN 1471 en 1484, gedurende welke jaren Sixtus de Vierde paus was, vestigden zich te Middelburg een aantal Celebroeders, die er een „conventkijn mit sine toebehoeren van broederen” stichtten en van de stadsregeering een ordonnantie kregen. In armoede moesten zij leven naar den regel van Sint-Augustinus, zonder iets eigens te hebben; hun voornaamste taak was het ter aarde bestellen der dooden. 1) Zij bouwden een klooster met bijbehorende kapel, waarvan trots de in den loop der eeuwen aangebrachte veranderingen nog belangrijke deelen over zijn. ☞ Het minst is dit het geval met het oude klooster. Hoewel het oorspronkelijke materiaal — Zeeuwsche moppen — nog overvloedig voorhanden is, is het hoofdgebouw tot onherkenbaar wordens toe veranderd. Na de secularisatie werd, in 1592, er een kamer voor de bewaring van krankzinnigen gebouwd; in 1611 werd het geheele gebouw tot Simpelhuis ingericht, welke bestemming het tot 1812 heeft behouden. Een geschilderd bord, uit dit gesticht afkomstig, doch thans in de stedelijke oudheidkundige verzameling ten raadhuize bewaard, doet zien, dat men toen voor het lot dier ongelukkigen niet blind was, hoe eigenaardig ook, naar onze begrippen de behandeling moge zijn geweest, die men hun in vroeger eeuwen aandeed. Men ziet daarop een vrouwenfiguur, verpleegde in het gesticht, die in de hand een rol houdt, waarop te lezen staat:

Compt in en siet, het groot verdriet, van die hier treuren,
U hulpe biet, vergeet ze niet, 't kan elk gebeure.

Anno 1629.

☞ Toen de arme simpelen in 1812 naar elders waren overgebracht, werd het oude klooster tot soepkokerij ingericht, die in 1846 door de weldadigheid van D. J. Superville een uitbreiding onderging, waaraan een gedenksteen in de poort

1) Nog in het midden der negentiende eeuw wordt te Middelburg de naam Celebroeders voor lijkdienaars gebruikt.

aan de Wijngaardstraat nog herinnert. Later werd er een woonhuis van gemaakt; slechts een overwelfde gang met zandsteen deurkozijn met kraalprofileering en eenige schouwen met geprofileerde kap en laat-Gothische wangen, herinneren nog aan het verleden. ☞ Meer is er bewaard van de oude kapel; al heeft deze in den loop des tijds veel van zijn oorspronkelijke schoonheid verloren, zij is althans in hoofdtrekken vrij goed bewaard, en niet zoo veranderd en verminkt als het klooster. Ook zij verloor na den Opstand haar geestelijke bestemming. In 1592 werd de kapel ingericht als werkplaats voor het vervaardigen van tapijten; sinds 1595 was hier werkzaam Jan de Maecht, de vervaardiger van een deel der beroemde gobelins, die nog thans de vergaderzalen van het provinciaal bestuur van Zeeland sieren. Na het tenietgaan van dit bedrijf, werd de kapel in 1629 door het Stadsbestuur aan de in bloei steeds toenemende Engelsche gemeente afgestaan. Deze heeft er bijna drie eeuwen haar bijeenkomsten in gehouden; toen de gemeente 31 December 1921 werd opgeheven, gingen gebouw en andere eigendommen bij overeenkomst over aan de Neder-Duitsche Hervormde Gemeente te Middelburg. Een oogenblik dreigde het gevaar, dat deze het belangrijke gebouw zou willen verkoopen. Reeds deden zich gegadigden, o.a. een sleeper, voor, maar gelukkig werd de dreigende ramp afgewend; thans is de oude kapel der middeleeuwsche monniken aan een zeer afgescheiden gemeente verhuurd! Ondanks de in den loop der tijden aangebrachte veranderingen, heeft het gebouw nog grootendeels het karakter van kapel behouden, en met bovenvermelde historische gegevens voor oogen, zou het niet moeilijk vallen, haar te reconstrueeren; een afbeelding van den ouden toestand uit Smallegange's Chronijk vindt men op deze bladzijde gereproduceerd. De vensters aan de Zuidzijde en in het choor, verlevendigd door blokken van zandsteen, zijn bij de inrichting tot Engelsche kerk gedicht; het licht valt thans slechts binnen door eenige ramen aan de Noordzijde, die in hun tegenwoordige gedaante uit veel jonger tijd dateeren; of zij eerst toen de oorspronkelijke Gothische ramen hebben vervangen, dan wel of zulks reeds in 1629 heeft plaats gehad, is niet meer na te gaan. Zij zijn beplakt met Engelsch papier, met Walter

Foto Rijks- en Monumentenbureau.

HET POORTJE VAN DE V.M. ENGELSCH E KERK
TE MIDDELBURG.

Crane karakter, dat het gebrandschilderd glas op het eerste gezicht bedriegelijk na komt. Ook de oorspronkelijke toegangsdeur werd vermoedelijk in 1629 buiten gebruik gesteld; dit poortje heeft een Tudorboog, waarboven de waterlijst rechthoekig omloopt, terwijl daarboven een drieledig venster met maaswerk, eveneens gedicht, is aangebracht, dat door een kielboog met kruisbloem wordt bekroond. Tegen de choorsluiting werd toen een nieuwe toegangspoort aangebracht (zie de tweede afbeelding op blz. 213) met het wapen van Middelburg versierd. 1) Gaan wij hierdoor, dan het wapen wij, het oude choor, thans tot berghokken en een kleine consistoriekamer vertimmerd, rechts latend, in het kerkje. Ook dit heeft door de noodig geworden veranderingen veel van zijn oorspronkelijke bekoring verloren. Zoo is het bijzonder fraaie, origineele eikenhouten gewelf 2) aan het oog onttrokken door een houten plafond, bevestigd aan op balkneuten rustende balken, dat ook in bovengenoemd jaar zal zijn aangebracht. Een deel ervan, boven het orgel, in is de achttiende eeuw in Louis XV stijl vernieuwd; hierop doelen vermoedelijk de gedenkstenen met: Anno 1752, die in den westelijken muur ter weerszijden van den preekstoel zijn ingemetseld. Vóór dezen preekstoel, eenvoudig doch fraai van uitvoering en uit het midden der zeventiende eeuw dateerend, is een voorlezersbankje aangebracht; een koperen doopbekkenhouder is er aan bevestigd. Tegen het voormalige choor is het zeer belangrijke orgel met galerij opgesteld, in 1761 vervaardigd door G. Stevens; het rust op twee Corinthische kolommen. Aan den zuidelijken muur zijn twee geschilderde tekstborden en een credobord uit de achttiende eeuw en twee eenvoudige tiengebodenborden uit den tijd der inrichting opgehangen. 3) Zee-land's hoofdstad mag zich gelukkig prijzen, dat dit belangrijke monument, althans voorloopig, voor den moker is gespaard. W. S. UNGER.

1) Het zal den aandachtigen beschouwer niet ontgaan, dat in den boog smallere, geslepen stenen, achttiende-eeuwsch materiaal, zijn aangebracht, wat op een latere vernieuwing van dit gedeelte wijst.

2) De rozetten, op de kruispunten der gordingen aangebracht, zijn alle verdwenen.

IN DE GARDEREN-SCHE MAALSCHAP.

DE bleeke Novemberzon wist maar ternauwernood door de grijzig-witte wolkenstrepen heen te boren, en aan de kimmen bleef den ganschen dag een blauwe nevel dralen — maar toch — kleurrijk en imposant hieven de uitgestrekte wouden van Speuld en Staverden zich boven de roestroode heiglooingen, de zwarte dennenranden, de krijtwitte verstuingen.... 4) Wanneer de winter zich komt aanmelden met weifelend daglicht of scherpe vrieskou, mag ik gaarne tot besluit nog eens dien romantischen Noordhoek der hoge Veluwe rondtrekken: Garderen, Uddel, Staverden en meer Westwaarts Speuld en Spriel met hun machtige bosschen, het idyllische Drie en het oude Irmenlo. Over de verre terreingolven liggen de kleuren van het stervend najaar, spreidt — hooger — zich de onmetelijke wereldruimte uit en wie zoo — rustig in zichzelf — naar het oude Garderen koers zet, verwondert zich over de eenzame, doch van diepzinnige stemmen vervulde, stilte, over den romantischen kleurrijkdom van het heuvelland en staart peinzend naar den diafanen hemel, die spreekt van de onbegrijpelijke diepte der Eeuwigheid.

5) Wie van het Zuiden komt, en den grooten rijksstraatweg passeert die van Oost naar West de Veluwe in 't midden doorsnijdt, ziet onmiddellijk recht voor zich — de Garderensche toren; iets terzijde de traditioneele dorpsmolen. Links vervloeit de Speulderbosschen met de blauwe horizonnevels, terwijl ver naar 't Oosten zandverstuivingen blinken, en de Soerensche bosschen hun rossen dam opwerpen.... Met reuzenbochten slingert het witte weglint tusschen de heivelden door naar 't eenzame heidorp. Wij passeeren niets

behalve een ratelende hondenkar en een ouden landlooper; de pensionnenschen die hier in 't seizoen toefden of doortrokken, denken aan geen toerisme meer, zitten reeds lang en breed in hun stadshuizen, dragen in hun binnenst' hoogstens een vluchtige herinnering aan felle zomerzon, schaduwrijke alleëen, zilverflikkerende heiplassen. 6) Auto's komen er nu zelden en 't is alleen de motor van den Barneveldschen dokter, die soms over den stillen grindweg gonst en in het kleine heidorp een groot geraas maakt tusschen de oude, verweerde gevels. 7) Dan komt hier en daar een witte vrouwenmuts voor het raam, kinderen hollen naar de hobbelige veldkeienstraat, gapen zwijgend den knetterenden motor na, terwijl boerenvrouwkes zichzelf en elkander afvragen, waar de zieke toch zou zijn.

8) Het was 9) Zaterdagmiddag, en Garderen was bezig zich gereed te maken voor den Zondag. In elk smal straatje waren vrouwen — en sommige oude mannen — druk met het bijeen harken of vegen van 't afgefallen herfstblad, de jongens stopten het in manden.... Het kostersvrouwtje veegde met toewijding de kleine dorpsbrink en het kerkstraatje van gele klinkers, maar de jolige Oostenwind stuurde telkens den boel in de war. 10) Toen ik mij wat verkwikt had in de dorps-herberg, waar „de Lindeboom” uithangt, ging ik naar haar

toe en vroeg 'er of ik het witte hek door mocht gaan dat toegang geeft tot het kerkhof (dat is in eigenlijken zin de grond direct om de kerk, waar vroeger ook de dooden begraven werden). 11) Haar eeltige, magere handen rustten even op den bezemstok, onder den boog van haar witte Geldersche muts zagen twee oude, blauwe oogen mij aan: naïve, kinderlijke oogen.... Ze moest me eerst eens goed opnemen; blijkbaar begreep ze niet recht wat voor 'n geheimzinnig werktuig der duisternis m'n camera was, want ze vroeg zonder meer: „Wat mô-jie doar mee doen?” 12) Ik vertelde haar, dat ik een foto, een afbeelding van de kerk wilde maken. „O, nou begriep ik 't, een portrèt wille-jie make.... nou dà-kû je gerus doen.... dà kan de doomenee niks verschele....” 13) Ik wilde opgelucht doorloopen, doch aarzelend weerhield ze me nog: „....je....je....kun de tore d'r niet bie neëme”. „Nou, moedertje, dat zal nog wel lukken, al is 't ie hoog”. „Ja, mer-zie.... je.... al wêke lang steet ie stil....” Ik schoot in den lach en vroeg of de toren anders de gewoonte had uit wandelen te

DE KERK TE GARDEREN.

gaan, waarop er toch even een schemer van lachen over 't gerimpeld gezicht trok. „Gie bin me'n mooie” zei ze, „nei, ik bedoel de klòk.... die steet stil.... al wêke....” 14) Ik stelde haar gerust en oud moedertje ging verder met vegen, soms haastig verstappend, als de jolige wind haar al te zeer plaagde en de bijengegaarde blaren poogden te ontvluchten. 15) 16) Tusschen hoog opgaande olmen ligt het in Romaanschen stijl opgetrokken kerkgebouw. Het is hoofdzakelijk de robuste, verweerde toren, die onze belangstelling verdient, daar deze een van de oudste der Veluwe is. Wij lezen in oude kronieken dat de kerk te Garderen gesticht werd in 't jaar 1050, herbouwd in 1575. 17) De kerk zelf werd in 1859 afgebroken en herbouwd; we kunnen de transformatie van het toenmalige karakteristieke Romaansche gebouw in een onbehaaglijke nieuwe ruimte niet waardeeren, doch indertijd hebben wellicht praktische redenen den doorslag gegeven. 18) 19) Veel interessante bijzonderheden over Garderen en omgeving, vooral ook wat historische opgravingen aangaat, vinden wij in het sympathieke boekje van een van Barnevelds vroegere burgemeesters: *Mr. C. A. Nairac*. Van welk een diep gewortelde liefde getuigen de bladzijden, die hij wijdt aan het „oude hoekje der Veluwe”, zooals ook de titel van zijn werkje luidt. Het is nu al 40 jaren geleden dat burgemeester Nairac zijn omzwervingen en naspeuringen op papier bracht, hij zelf is lang reeds overleden, maar wanneer ik tusschen mijn boeken dit simpele boek vind en het korte voorwoord lees, dat de schrijver richtte tot zijn ingezetenen,

voel ik hoe aandoenlijk deze woorden klinken en wordt het geheel tot een gevoelvolle opdracht aan zijn geliefd oud eenzaam dorp en de omliggende maalschappen. Hij vertelt dan van de grijze, vaak legendarische landschappen en van de opgravingen, die tal van mooie aanwinsten opleverden voor het Barneveldsch gemeentemuseum: zoo bijv. het 13de eeuwse Christusbeeld, dat bij afbraak van de oude kerk te voorschijn kwam, de Saksische en Frankische urnen, de kralen en gespen, lansspitsen en munten, waaronder denariën van de oudste Romeinsche imperatoren, zelfs één munt dateerend uit den tijd der Oost-Gothen (552). Ook de begraafplaats, die volgens deskundigen reeds in de 5de eeuw in gebruik was bij een niet-Christen volk, leverde verrassende vondsten op. Verder verhaalt Nairac van oude overleveringen en legt de duffe maalschapsboeken open of vindt typeerende dingen in de boeken van kerkeraad of armbestuur. Uw gedachten gaan ver weg naar de oude riddertijden als ge die vergeelde aantekeningen leest, en ge krijgt een begrip van de sprekende ligging van Garderen tevens. Want aan de oude Hessen- en karwegen gebouwd, die 't Veluweland van Noord naar Zuid, Oost naar West doorsnijden, trokken daar vele en velerlei vreemdelingen en vagebonden door 't woeste heuvelterrein.

☒ Hieraan hebben we dan ook te denken bij 't lezen van de onderstaande aantekeningen, die het armbestuur bij ½ verschillende uitgaven voegde; de bedragen laten wij achterwege. 1694, aan Fransche passanten en vrommissen, vluchtelingen uit de Paltz; 1696, zes soldatenwijven en een matroos; 1697, tot lossing van een gevangen predikantszoon, doch die een bedrieger was; 1703 voor een gek vrommis (d. w. z. vrouwspersoon. G.) item, dranken voor

razernij bij dolle honden; 1731, twee kranke moffen; 1741, aan een slaaf door de turken zeer mishandeld; 1761, aan verdrukten door den oorlog in Kleefland; 1765, aan de karcken in de vallije van Pymont; 1770, aan kwakzalversolie en aan zijn doodkist. (!). ☒ Nog tal van Gardensche eigenaardigheden en „olde gebruuken” zijn het vermelden waard: de typische processen die het dorp voerde in de 17e eeuw, waaronder zelfs met den Prins van Oranje, de gedragingen der ambtsjonkers, de landelijke feestdagen der maalschap, enz. doch het zou mij hier te ver voeren. Mogelijk is eerlang de gelegenheid gunstig hierover verder licht te verspreiden en tevens een kijkje te geven op de talrijke, mooie oudheden uit het Barneveldsch Museum.

JAC. GAZENBEEK.

VAN MENSCHEN EN DIEREN

door G. D. ROBERTS

6) VISSCHEN alleen bestaande uit magen en verscheurende papegaaienbekken; schepselen met reusachtige, starende oogen die heelemaal buiten verhouding tot hun lichaam stonden — scheurden woest aan de twee weerlooze stukken vleesch of aan elkaar, als dat gemakkelijker leek. Hun gekleurde lichtjes schoten en

dwarrelden dooreen, tot ieder stukje van het slachtoffer een klomp krioelende, trillende gloed was. ☒ Daar al die woeste snoepers nog al klein waren — de grootste visschen waren niet veel meer dan een voet lang — werd aanvankelijk onder de eters zelf niet veel kwaad gesticht. Maar later kwamen drie zonderling uitziende vreemdelingen aanzwemmen om eens te kijken wat er aan de hand was. Het waren zwarte visschen met kleine lichamen, zoowat twee voet lang, met een wanstaltigen hangzak aan hun buik, koppen die zoowat de helft van het lichaam in beslag namen en bekken die doorliepen tot de kieuwen. Zij kwamen rustig aanzwemmen, overzagen den toestand en openden hun bekken. ☒ Zoo groot waren hun geweldige bekken, dat men makkelijk hun eigen lichamen bij den staart er doorheen had kunnen trekken. Vergeleken bij die gapende hollen leken de beesten zelf onbeteekenend. ☒ De bezoekers gingen zich voeden, maar zonder zich te haasten. Zij hadden niets anders te doen dan de slachtoffers — die het veel te druk hadden om op te letten — in te zamelen en op te slikken. Eenmaal tusschen die kaken gekomen, stond er slechts één weg open, want de mondholte was voorzien van rijen lange, scherpe tanden, die alle naar binnen toe gekeerd waren, naar den ruimen en

gladden slokdarm. Visschen, garnalen, krabben, alle werden ingezameld en met kracht geslikt in de ruime, elastische magen, waar zij opgepakt dooreen krioelden tot de fel bijtende werking der krachtige maagsappen ze tot rust bracht. Binnen enkele minuten had elk der drie bezoekers een maag onder zich hangen veel grooter dan de heele rest van zijn lichaam bij elkaar. Toen zwommen ze log en onwillig weg om de bescherming vaneen welige

Foto Joh. A. Bakhuys.

DE EENZAME SCHUUR.

anemonen-groep te vinden waar ze in rust en vrede hun maaltijd konden verteren. En de weinige overlevenden der feestgenooten zetten hun maaltijd voort alsof er niets gebeurd was, dat de vreugde verstoord had. ☒ In de magen dezer diep-zee bewoners gaat het verterings-proces met schrikbarende snelheid. Na een of twee uur rust was het gezwollen lichaam van den oververzadigden speurder, bijna weer tot zijn normale plathheid teruggekeerd. Met zijn ineenzinking herleefde ook zijn eetlust, en plotseeling stond de kleine donzige, violette vlam weer te knikken en te trillen op de gebogen punt van zijn voelhoren, boven den met slib bedekten steen. ☒ Dezen keer behoefde ze niet lang te wachten, want het succes van het zooeven geëindigde feestmaal had deze tot nu toe verwaarloosde plaats tot een gezocht plekje gemaakt. Een ongelooflijk monsterachtige en fantastische gestalte kwam langzaam langs glijden. Met groote, uitdrukkingloze oogen zag dit het paarse lokaas en draaide zich om ten einde het nader te onderzoeken. ☒ De nieuwe aankomeling, vaag zichtbaar in zijn eigen groenzilverachtig licht, leek in zijn soort op een tweedekker. Hij was zoowat vijf voet lang, de kop en het laatste derde gedeelte van zijn lichaam deden denken aan een geweldig vette paling met een heel grooten bek. Hij was ook inderdaad een eigenaardig gevormd lid van de familie der alen. De

vervorming zat in de maag die — uitgerekt totdat de maagwand zoo doorschijnend was als glas — rechtstandig onder het lichaam hing ongeveer in den vorm van een luchtballon. In die vreemde verblijfplaats lagen netjes in de lengte naast elkaar een dikke donkerkleurige visch van minstens twee en een halve voet lang en een massa kleine vermillioen-roode garnalen. ☞ Maar zelfs met dien enormen voorraad, had het dier nog een heel sterken eetlust. Misschien dacht het, dat het mooie kleine, paarse vlammetje een pikant appé-ritief zou zijn. Het opende wijd zijn kaken en zwom er heen om het op te slikken. Het raakte bijna het uiteinde van zijn onderkaak alvorens het vlug opzijde ging en hem ontsnapte. Tezelfder tijd sleepte de lange zak, gevormd door zijn gevulde maag, bijna over den steen er onder. De steen opende zich en langzaam, moeiteloos, slokte zij ze in met den halfverteerden inhoud. De rotsachtige kaken sloten zich onverbidde-lijk, en met een krampachtig slaan van zijn staart schoot de zwemmer — nu terug gebracht tot ongeveer de normale proporties van een paling — weg, een vreeselijk spoor van bloed en fosforesceerend licht achter zich latend. Zoo zwom hij eenige minuten woest rond in kringen, onverschillig zoowel voor vijanden als voor slachtoffers, die hij niet langer noodig had. En daar het geen doel meer had om te blijven leven, keerde hij zich op zijn zijde en zonk naar den bodem, waar hij, nog voor zijn laatste stuiptrekkingen geëindigd waren, werd overvallen door een kolonie van vreemdsoortige, kleine citroengele krabben zonder oogen. ☞ De gele krabben zouden binnen vijf minuten een veelsoortig en talrijk aantal ongenooide gasten bij hun maaltijd gekregen hebben, als niet aller aandacht was in beslag genomen door iets, dat in de hogere waterlagen gebeurde. Vlak boven hun hoofd verscheen een glanzend, log voorwerp, dat grooter en schitterender werd naarmate het lager kwam. Toen het dichtbij kwam, kon men zien, dat door den vaal-groenen glans lijnen en strepen liepen van wit en geel, blauw en lila. Toen bleek het een draaiende klomp van woest krioelend leven te zijn. Ten slotte kwam het op een kolonie zee-lijlies te rusten en nu bleek het 't bijna kale geraamte te zijn van een walvisch dat in- en uitwendig

vol zat van alle soorten diep-zee reinigers. Geen wonder, dat de kleine citroen-gele krabben in vrede gelaten werden om hun onbeteekenend maal te nuttigen. ☞ De walvisch was aan de oppervlakte van het water geharpoeneerd door walvischvaarders, die de traan eruit verzameld hadden en daarna het lichaam in zee hadden laten drijven. Toen het roode karkas op het water dreef, hadden eerst troepen haaien zich hongerig er op geworpen en er groote, driehoekige stukken vleesch uitgescheurd. Toen het een diepte bereikt had, waarop de haaien den waterdruk niet langer konden weerstaan, was het reusachtige geraamte bijna kaal afgevreten. Op de haaien volgden, in steeds groeiende getallen, miljoenen vraatzuchtige bewoners der diepte, van iedere soort en vorm — behalve de stekelvinnigen en de schaaldieren, die niet ver van den bodem konden gaan — en van iedere grootte: van vreeselijke snoekachtige wezens af, die twaalf tot vijftien voet lang waren en wier scherp-

getande kaken zelfs de grootste haaien respect konden ingeboezemd hebben; tot kleine, zwarte vischjes, die op een beurs leken, niet grooter dan een menschenhand en die alleen uit bek en maag bestonden, zonder genoeg kracht in de vinnen om de sappige happen los te rukken waar ze hun vraatzuchtige tanden ingeslagen hadden. Gedurende de lange, draaiende neerdaling van het groote geraamte — steeds langzamer naarmate de druk toenam — bleven de kleine schepselen zoo goed als 't ging aan de binnenzijde van het karkas, zooveel mogelijk uit de buurt van hun grootere en meer vraatzuchtige deelgenooten aan dit feestmaal. Maar hetzij buiten of in het geraamte, de maaltijd was een onophoudelijke en meedoogenlooze strijd, waarbij de gasten elkaar met groote en bewonderenswaardige onpartijdigheid verslonden. ☞ Zoodra het geraamte met zijn bewegelijken

glans op het bed van zee-lijlies rustte, kwamen alle langzaamvoortscharrelende dieren van een mijl in den omtrek — kreeften en garnalen, krabben en zee-sterren, grootendeels blind, maar alle gewapend met lange en ongelooflijk gevoelige voelhorens — bij troepen aanzetten om hun aandeel te bemachtigen. Het reusachtige karkas ziedde van licht en strijd. Binnen een uur waren de beenderen zoo schoon afgeknaagd dat er niets meer over was behalve voor uiterst kleine wezentjes, die het harde gebeente konden doorboren en het merg eruit opzuigen. Toen verdwenen de smulpapen langzamerhand, hetzij omdat ze zelf doorvoed waren, of omdat ze als voedsel voor hun grootere soortgenooten hadden gediend, en het licht begon te verdwijnen van de groote geweldige ribben en den geweldigen schedel van het geraamte. ☞ Gedurende al dien tijd was het den speurder, wiens schuilplaats op ongeveer vijftig voet van het bed van zee-lijlies lag, heelemaal niet naar zijn zin gegaan. Het streed tegen al zijn gewoonten om zich uit het slib te werken en zich voort te bewegen, ten einde mede te doen aan den strijd om het eten. Hij kon niet anders doen dan zijn trillend paars lampje uithangen en trachten de ontevreden die van het feest uitgesloten waren, te verlokken. Op die manier had hij wat kleingood te pakken gekregen, net genoeg om zijn eetlust aan te

wakkeren. In zijn opgewondenheid straalden zijn vreeselijke, gesluisde oogen een flauwen glans, terwijl het paarse lokaas letterlijk op en neer danste in zijn verlangen om te bekoren. ☞ Plotseling echter ontdekten die blusschen en dat de paarse vlam deed uitdooven alsof er een domper op gezet was. Met een steelsche zijdelingsche beweging zonk de speurder zelf dieper in het slib. Hij had een langen, ziekelijk witten, kronkelenden voelarm gezien — meters lang — die over de ribben van het geraamte gleeed. Verscheiden andere, even onderzoekende, volgden. Maar de speurder had er niet verder naar gekeken. Hij wou liefst zooveel mogelijk slib over zich heen hebben, zelfs over zijn oogen, zoolang die python-achtige armen in zijn buurt rondzochten.

(Wordt vervolgd).

AAN DEN BINNENHOF VAN JACQUES COEUR'S
WONING TE BOURGES.